

ZNAD JEZIORKI MINIATURY HISTORYCZNE

JEST W KONSTANCINIE
TAKI GŁAZ...

ZNAD JEZIORKI

MINIATURY HISTORYCZNE

NR 9

Wszelkie uwagi, sprostowania i uzupełnienia będą mile widziane

Zdjęcia ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego,
Muzeum Katyńskiego oraz Wirtualnego Muzeum Konstancina

Copyright © „Znad Jeziorki. Miniatury Historyczne”, Skolimów 2019
Kontakt: rawski@adres.pl

Witold Rawski

JEST W KONSTANCINIE TAKI GŁĄZ...

Do niewoli sowieckiej we wrześniu 1939 r. dostało się ok. pół miliona polskich żołnierzy. Wtedy też zaczęła się epopeja katyńska, już w kilka dni po sowieckiej inwazji na Polskę. Rozkazem szefa Ludowego Komisariatu Spraw Wewnętrznych (NKWD) Ławrientija Berii powstają obozy przeznaczone dla polskich jeńców wojennych, m.in. osławione później Kozielsk, Ostaszków i Starobielsk. Wielu z jeńców nigdy nie wróciło do domu.

Wiosną 1940 r. ponad 25 tys. obywateli Polski zostało zamordowanych, w tym ponad 10 tys. oficerów wojska i policji. Ofiary zbrodni katyńskiej pogrzebano w masowych grobach w Katyniu pod Smoleńskiem, Miednoje koło Tweru, Piatichatkach na przedmieściu Charkowa, Bykowni koło Kijowa i w przypadku ok. 6–7 tys. ofiar w innych nieznanymi miejscach (prawdopodobnie m.in. Kuropaty na Białorusi).

Wśród zamordowanych żołnierzy znaleźli się także mieszkańcy Konstancina-Jeziorny.

Z inicjatywy Hanny Gutkowskiej, żony Andrzeja Gutkowskiego, syna zamordowanego w Charkowie por. dr. Jana Gutkowskiego, Towarzystwo Miłośników Piękna i Zabytków Konstancina im. Stefana Żeromskiego na jesieni 2008 r. wystąpiło do władz gminy Konstancin-Jeziorna o upamiętnienie zamordowanych mieszkańców Konstancina przez NKWD w 1940 r. poprzez posadzenie 11 dębów, będących żywymi pomnikami, oraz posadowienie głazu z tablicą upamiętniającą nazwiska ofiar i miejsca kaźni.

18 września 2010 r. w 70 rocznicę zbrodni w Katyniu, na ul. Sienkiewicza, będącej jedną z głównych arterii Konstancina-Jeziorny, posadzono 11 dębów poświęconych zamordowanym oficerom i policjantom pochodzącym z tego terenu. Przy dębach, położono duży granitowy blok, na którym umieszczono okolicznościową tablicę z nazwiskami 11 zamordowanych. Niestety na tablicy nie wymieniono wszystkich znanych ofiar zbrodni katyńskiej. Są to pułkownicy Wojska Polskiego: Jan Nelken i Władysław Wojtkiewicz.

Władysław Roch Grabowski

Kapitan rezerwy Władysław Roch GRABOWSKI syn Bolesława i Zofii z Niewęglowskich, urodził się 3 sierpnia 1894 r. w Moskwie. Był absolwentem Politechniki Warszawskiej (1930), inżynierem chemikiem. Walczył w I wojnie światowej. Od 1918 r. służył w Wojsku Polskim. W 1920 r. służył w 8 pułku artylerii polowej. Po wojnie 1920 r. został urzędnikiem firmy naftowej Standard Nobel i pracownikiem Fabryki Papieru „Mirków”. W 1939 r. znajdował się w rezerwie kadrowej służby uzbrojenia. Odznaczony był Krzyżem Walecznych. Żonaty był z Celiną z Chmielewskich.

Postanowieniem nr 112-48-07 Prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego z 5 października 2007 r. został awansowany pośmiertnie do stopnia majora.

Wacław Grabau

Podporucznik rezerwy Wacław GRABAU syn Bronisława i Wandy z Dargiewiczów, urodził się 25 marca 1904 r. w Skolimowie pod Warszawą. Był absolwentem szkoły Wawelberga i Rotwanda w Warszawie (1927) i Szkoły Podchorążych Rezerwy Piechoty w Ostrowi Mazowieckiej (1928). Został mianowany do stopnia podporucznika 1 stycznia 1931 r. Był pracownikiem Fabryki Papieru „Mirków”, technologiem mechanikiem. W 1939 r. znajdował się w rezerwie kadrowej szefostwa komunikacji Naczelnego Wodza. Był żonaty, miał syna Andrzeja.

Postanowieniem nr 112-48-07 Prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego z 5 października 2007 r. został awansowany pośmiertnie do stopnia porucznika.

Stefan Pająk

Podporucznik rezerwy Stefan PAJĄK syn Jana i Marii z Sieków, urodził się 2 września 1894 r. w Zwoleniu. Był lekarzem, absolwentem Uniwersytetu Warszawskiego (1927). Następnie został kierownikiem Ubezpieczalni Społecznej w Mirkowie. Wraz z żoną - również lekarzem - leczył mieszkańców Mirkowa, Porąbki i okolicznych wsi. Mieli jedyne go syna Jerzego. Dr Pająk obowiązki lekarza dzielił z pracą nad badaniami klinicznymi. Rodzina Pająków mieszkała we własnej willi w Klarysewie. W Wojsku Polskim służył od 1918 r., początkowo w 5 Pułku Ułanów Zastawskich, a w 1920 r. w 3 dywizjonie artylerii konnej. Od 1921 r. znajdował się w rezerwie. Ćwiczenia odbywał w 8 pułku strzelców konnych i w 16 pułku artylerii

Stefan Pająk z synkiem Jerzym

polowej. Mianowany na podporucznika 1 lipca 1925 r. W 1939 r. przydzielony został do 8 szpitala okręgowego (Płock). Odznaczony był Krzyżem Walecznych.

Postanowieniem nr 112-48-07 Prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego z 5 października 2007 r. został awansowany pośmiertnie do stopnia porucznika.

**Marian
Michalczyk**

Podporucznik rezerwy Marian MICHALCZYK syn Władysława i Magdaleny z Janczewskich, urodził się 24 lipca 1907 r. w Mirkowie (Edwardów). Był absolwentem Wydziału Chemii Politechniki Warszawskiej i Szkoły Podchorążych Rezerwy Artylerii (1935). Został mianowany do stopienia podporucznika 1 stycznia 1937 r. i przydzielony do 29 pułku artylerii lekkiej.

Postanowieniem nr 112-48-07 Prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego z 5 października 2007 r. został awansowany pośmiertnie do stopnia kapitana.

**Franciszek
Siwik**

Podporucznik rezerwy Franciszek SIWIK syn Jana i Józefy z Kuchtów, urodził się 16 kwietnia 1912 r. w Nowym Zalesiu, powiat Mińsk Mazowiecki. Był absolwentem seminarium nauczycielskiego w Siennicy (1934). Pracował jako nauczyciel w szkole w Czaplunku koło Góry Kalwarii. Był mieszkańcem Jeziorny. Tu jego żona była nauczycielką. Ukończył dywizyjny kurs podchorążych rezerwy przy 79 pułku piechoty (1935). Został przydzielony do 80 pułku piechoty. Został mianowany do stopnia podporucznika 1 stycznia 1937 r. i przydzielony do 71 pułku piechoty.

Postanowieniem nr 112-48-07 Prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego z 5 października 2007 r. został awansowany pośmiertnie do stopnia porucznika. Został uhonorowany „Dębem Pamięci” zasadzonym na terenie dawnej jednostki wojskowej 71. Pułku Piechoty w Zambrowie, z którą był przed wojną związany.

Jan Gutkowski

Porucznik rezerwy dr Jan GUTKOWSKI syn Wojciecha, urodził się 6 stycznia 1903 r. Walczył jako ochotnik w wojnie polsko-bolszewickiej w 1920 r. Był lekarzem Ubezpieczalni Społecznej w Mirkowie, leczył także pracowników majątków Obory i Łyczyn, kuracjuszy z pensjonatów „Irena” i „Monrepos” oraz Gminę Żydowską w Jeziornie. Prowadził prywatną praktykę w willi „Venus” (własność państwa Sikorskich) w Konstancinie, którą później kupił. We wrześniu 1939 r. został przydzielony do 7 szpitala okręgowego (Poznań). Osierocił dwóch synów. Ma symboliczną tablicę na grobie żony i syna na skolimowskim cmentarzu.

Postanowieniem nr 112-48-07 Prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego z 5 października 2007 r. został awansowany pośmiertnie do stopnia kapitana.

Jan Mejster

Podporucznik rezerwy Jan MEJSTER syn Leopolda, urodził się 21 października 1913 r. w Ciecchocinku. Był nauczycielem muzyki w szkole powszechnej w Słomczynie w latach 1937-1939. We wrześniu 1939 r. walczył jako podporucznik w 2 Pułku Ułanów Grochowskich.

Postanowieniem nr 112-48-07 Prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego z 5 października 2007 r. został awansowany pośmiertnie do stopnia porucznika.

Ma symboliczną tablicę na słomczyńskim cmentarzu.

Jan Władysław Nelken

OBOZ W KOZIELSKU – ZAMORDOWANY W KATYNIU

Pułkownik w stanie spoczynku Jan Władysław NELKEN „Otto”, „Marek”, „Tytus”, syn Edwarda (1850–1930) dyrektora cukrowni i Eugenii z Felszów (1854–1909), urodził się 16 marca 1878 r. w Skomoroszach, gubernia kijowska. Był wyznania ewangelicko-augsburskiego.

Uczęszczał do gimnazjum w Warszawie. W 1896 r. rozpoczął studia na Wydziale Lekarskim Cesarskiego Uniwersytetu Warszawskiego. Wydalony z uczelni i z Warszawy za działalność socjalistyczną, wyjechał do Kazania, gdzie 18 października 1902 r. otrzymał dyplom lekarski. Po powrocie do Warszawy rozpoczął praktykę psychiatryczną i działalność polityczną w Polskiej Partii Socjalistycznej. Był kilka razy aresztowany i więziony. 8 stycznia 1909 r. nostryfikował dyplom na wydziale medycznym Uniwersytetu Jagiellońskiego.

W czasie I wojny światowej służył w cesarskiej i królewskiej armii jako lekarz Szpitala Garnizonowego we Lwowie.

W latach 1919–1934 pełnił służbę w Wojsku Polskim, w Szpitalu Okręgowym Nr I w Warszawie, Szkole Podchorążych Sanitarnych oraz na stanowisku zastępcy kierownika, a następnie kierownika Oddziału Psychiatrycznego Centrum Wyszkożenia Sanitarnego w Warszawie. 30 czerwca 1934 r. został przeniesiony w stan spoczynku. Został awansowany do stopnia pułkownika w korpusie oficerów sanitarnych lekarzy ze starszeństwem z dniem 1 stycznia 1927 r. (w 1928 r. był zweryfikowany z lokatą 3).

Po zakończeniu zawodowej służby wojskowej praktykował w Ambulatorium na Solcu i Ubezpieczalni Społecznej. Był członkiem Zarządu Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego i redaktorem „Rocznika Psychiatrycznego”.

W 1904 r. ożenił się ze Stanisławą Radomską (zm. 1967). Rozwiedli się w 1925 r., małżeństwo było bezdzietne. Po raz drugi ożenił się 23 lipca 1925 r.

Międzynarodowy Kongres Psychoanalityczny, 1911 r. Jan Nelkien stoi czwarty od lewej

z Ireną z Borkowskich (1925–1944), z którą miał dwoje dzieci: córkę Annę (1926–1944) i syna Jana (1931).

Po wybuchu II wojny światowej w 1939 r. wraz z kadrą Centrum Wyszkolenia Sanitarnego ewakuował się na tereny wschodnie, a po agresji ZSRS na Polskę został aresztowany przez Sowieców. Jego żona Irena i córka Anna zginęły w 1944 w Powstaniu Warszawskim.

Autor wielu publikacji naukowych. Odznaczony Krzyżem Niepodległości, Złotym Krzyżem Zasługi.

Postanowieniem nr 112-48-07 Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5 października 2007 został awansowany pośmiertnie do stopnia generała brygady. 17 września 2009 r. przy Wojskowym Instytucie Medycznym w Warszawie został zasadzony „Dąb Pamięci” honorujący Jana Nelkena.

W 1933 r., na parceli nr 103 (ul. Uzdrowskowa, dawna Królewska 5) w Konstancinie, wybudował willę „Anna”. Autorami projektu byli architekci Helena i Szymon Syrkus.

Konferencja w Warszawie na temat narkomanii. Jan Nelken siedzi pierwszy z lewej

Wincenty Paulinek

Podporucznik rezerwy Wincenty PAULINEK syn Hermana - wieloletniego wójta Skolimowa i Marianny z Michalskich, urodził się 14 lipca 1906 r. w Skolimowie. Po maturze (1928) wstąpił do wojska i ukończył Szkołę Podchorążych Rezerwy Piechoty (1930). Został mianowany na podporucznika rezerwy 1 stycznia 1933 r., z przydziałem do 35 pułku piechoty. Odbywał ćwiczenia rezerwy w tym pułku jako dowódca plutonu (1935, 1936) oraz w 7 dywizjonie taborów (1938) jako dowódca kolumny.

Był skolimowskim przedsiębiorcą. Zostawił żonę, dwie małe córeczki.

Postanowieniem nr 112-48-07 Prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego z 5 października 2007 r. został awansowany pośmiertnie do stopnia porucznika.

Ma symboliczną tablicę na grobie rodzinnym na skolimowskim cmentarzu.

*Herman Paulinek z synami.
Wincenty trzeci od prawej*

**Janusz Stanisław
Wagner**

Kapitan łączności inżynier Janusz Stanisław WAGNER syn Stanisława i Janiny, urodził się 21 stycznia 1909 r. we Lwowie. Został mianowany do stopienia podporucznika 15 sierpnia 1930 r., a do stopnia porucznika w 1933 r. Pełnił służbę w pułku radiotelegraficznym. Był długoletnim pracownikiem Fabryki Papieru „Mirków”.

Postanowieniem nr 112-48-07 Prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego z 5 października 2007 r. został awansowany pośmiertnie do stopnia majora.

**Stanisław
Wiewióra**

Posterunkowy Policji Państwowej Stanisław WIEWIÓRA, syn Józefa i Franciszki z Należytych, urodził się 11 stycznia 1911 r. w Jeziornie. Do policji został przyjęty 25 czerwca 1936 r. w charakterze kandydata kontraktowego na szeregowego. Po ukończeniu 3 maja 1937 r. Normalnej Szkoły Fachowej dla Szeregowych Policji Państwowej (NSzF) w Mostach Wielkich (powiat żółkiewski) przydzielony został do województwa nowogródzkiego. We wrześniu 1939 r. pełnił służbę na Posterunku w Klecku (powiat nieświeski). Był uzdolniony artystycznie, zajmował się malarstwem i rzeźbą.

Postanowieniem nr 112-48-07 Prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego z 5 października 2007 r. został awansowany pośmiertnie do stopnia aspiranta Policji Państwowej.

Władysław Wojtkiewicz

Pułkownik Władysław WOJTKIEWICZ syn Michała, urodził się 26 listopada 1883 r. w Wilnie. W latach 1904–1914 pełnił zawodową służbę wojskową w armii carskiej. W 1909 r., w stopniu porucznika, służył w 105 Orenburskim Pułku Piechoty 27 DP w Wilnie. W 1914 r. dostał się do niewoli niemieckiej i przebywał w niej do końca I wojny światowej.

Władysław Wojtkiewicz w armii carskiej

OBÓZ W STAROBIELSKU – ZAMORDOWANY W CHARKOWIE

W 1919 r. został przyjęty do Wojska Polskiego i przydzielony do Wileńskiego Pułku Strzelców (od 1922 r. 85 Pułk Strzelców Wileńskich). W szeregach tego pułku, jako dowódca II batalionu, walczył na wojnie polsko-bolszewickiej. 15 lipca 1920 r. został awansowany do stopnia majora. Pełnił służbę w Baonie Wartowniczym Nr 9, 79 pułku piechoty w Słonimiu oraz jako komendant Szkoły Podchorążych Okręgu Korpusu Nr IX. 3 maja 1922 r. został awansowany do stopnia podpułkownika. W lipcu 1922 r. został przeniesiony z 84 pułku piechoty w Pińsku na stanowisko zastępcy dowódcy 81 pułk piechoty w Grodnie. 13 czerwca 1923 został dowódcą 81 pp (od 1933 r. Pułk Strzelców Grodzieńskich im. Króla Stefana Batorego).. Trzy lata później - 3 maja 1926 r. - został awansowany na pułkownika. W marcu 1929 r. zdał dowództwo jednostki ppłk. dypl. Stanisławowi Maczkowi i objął obowiązki członka Oficerskiego Trybunału

***Msza święta polowa
w Radzyminie,
1928 r. (?)
Władysław Wojtkiewicz
klęczy trzeci od prawej***

Orzekającego. 30 listopada 1933 r. został przeniesiony w stan spoczynku.

W czasie kampanii wrześniowej 1939 r. dostał się do sowieckiej niewoli.

Postanowieniem nr 112-48-07 Prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego z 5 października 2007 r. został awansowany pośmiertnie do stopnia generała brygady.

Pułkownik Władysław Wojtkiewicz pod koniec lat trzydziestych XX w. zamieszkał w Skolimowie, róg ulicy Wojewódzkiej i Oborskiej w willi „Józefina”.

Jego młodszy brat Michał urodził się 22 maja 1887 r. Był inżynierem wojskowym i służył też w 105 Orenburskim Pułku Piechoty. W czasie I wojny światowej służył w lotnictwie. Pozostał w Rosji. W kwietniu 1938 r. został aresztowany i rozstrzelany w lutym 1939 r. (za udział w organizacji kontrewolucyjnej). Został zrehabilitowany w 1957 r.

***III Walny Zjazd Związku Sybiraków
w Warszawie, 18 czerwca 1933 r.
Władysław Wojtkiewicz siedzi w środku***

Jan Matyjasiak

Posterunkowy Policji Państwowej Jan MATYJASIAK, syn Józefa, urodził się 16 maja 1893 r. w Jeziornie Królewskiej. Brał udział w I wojnie światowej i w wojnie polsko-bolszewickiej 1920 r., po której wstąpił do policji. Pełnił w niej służbę do wybuchu wojny w 1939 r. Służbę pełnił w policji powiatu warszawskiego – we wrześniu 1939 r. na Posterunku w Jeziornie. Został odznaczony Medalem Dziesięciolecia Odzyskania Niepodległości.

W 1984 r. został pośmiertnie odznaczony przez Rząd Polski w Londynie Krzyżem Kampanii Wrześniowej.

Postanowieniem nr 112-48-07 Prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego z 5 października 2007 r. został awansowany pośmiertnie do stopnia aspiranta Policji Państwowej.

Jan Matyjasiak z żoną

Jan Matyjasiak na czele procesji, Jeziorna (?)

Jan Matyjasiak w mundurze służbowym

ZNAD JEZIORKI

MINIATURY HISTORYCZNE

TWORZONE SĄ NA BAZIE BLOGA
MINIATURYHISTORYCZNE.BLOGSPOT.COM

- Miniatury historyczne poświęcone są terenom leżącym nad rzeką Jeziorką i w jej okolicy. O ludziach i wydarzeniach. Sprawy błahe i poważne. Odległe i niedawne. Smutne i wesołe. Ot takie jakie było tutaj życie.
- Uzupełnieniem do miniatur historycznych jest „Biblioteczka skolimowska”, w której ukazują się publikacje dotyczące ważnych wydarzeń związanych z terenami na południe od Warszawy.

HISTORIE OPOWIEDZIANE

- **HISTORIE WYSŁUCHANE** W ramach miniatur ukazuje się pod tym podtytułem seria wspomnień dotyczących terenów leżących nad Jeziorką.

UKAZAŁY SIĘ:

- nr 1: J. Chlistunow i H. Cieszkowska DOM ZWYCZAJNY-NIEZWYCZAJNY
- nr 2: W. Zemło SZPITAL POŁOWY W SKOLIMOWIE W 1939 R.
- nr 3: W. Rawski FRANCISZEK NEMECZEK - MISTRZ PAPIERNICZY Z JEZIORYNY
- nr 4: W. Rawski ŻOŁNIERZE NIEPODLEGŁEJ
- nr 5: NIEBYWAŁA KATASTROFA KOLEJKI WILANOWSKIEJ (opr. W. Rawski)
- nr 6: J. Waydel Dmochowska PODWARSZAWSKIE LETNISKA
- nr 7: A. Zyszczyk DAWNE OGRODY KONSTANCINA-JEZIORYNY
- nr 8: K. Prószyński, J. Łukiewicz Z BIEGIEM JEZIORKI